

Huhtikuun orkidea

Paphiopedilum bellatulum

(Rchb. f.) Stein

Alkuperä

Brachypetalum-sektionin pienet venuksenkengät, joihin *Paphiopedilum bellatulum* kuuluu, ovat tulleet suosituiksi sekä kasvatuksessa että varsinkin uusia lajikkeita risteytettäessä. Suosioon lienee syynä kasvun kokoon nähden suuret kukat, jotka ovat myös herkän kauniita. *P. bellatulum* ei tee tässä suhteessa poikkeusta, kuten sen nimikin antaa jo ymmärtää. Latinan *bellus* tarkoittaa kaunista.

*Paphiopedilum bellatum*in alkuperäiset kasvupaikat ovat Myanmarissa, Pohjois-Thaimaassa ja Lounais-Kiinassa. Se kasvaa tavallisimmin 900–1500 metrin korkeudella sammaleiden peittämällä kalkkikivikumpareilla, missä matalat puut ja pensaat luovat kevyttä varjoa, mutta sitä on tavattu myös avoimilla paikoilla kirkkaammassa valossa. Talvisin, jolloin osa ympäröivästä kasvillisuudesta pudottaa lehtensä, valo on pensastoissakin melko runsaasti. Maaperän kalkkipitoisuus on ehdoton edellytys lajin viihtymiselle. Lämpötila alueella on kesällä 20–35 °C ja talvella 10–20 °C.

Kuvaus

Lehdet ovat mosaiikkimaisen kirjavat, noin 10-senttiset, jäykähköt ja paksut. Niiden yläpinnalla on vettä varastoivia soluja. Alapinnaltaan lehdet ovat tumman purpuranpunaiset. Lehtiruusuksen keskeltä kasvava rento kukkavarsi on vain muutama sentin pituinen. Sen päähän ilmestyvä pyöreähkö kukka on leveydeltään noin 8-senttinen. Vahamaiset terälehdet ovat pohjaväritään valkoiset, joskus aavistuksen vihertävät tai kellertävät, ja niissä on isoja, epäsäännöllisiä, tumman viininpunaisia täpliä. Pitkänomaisessa melko umpinaisessa huussa täplät ovat pienempiä. Sivunpuoleiset petalit kiertyvät reunoistaan hieman taaksepäin. Erikoista kukassa on asento: se lepää lehtien päällä – ja riippuu usein somasti ruukun reunan yli. Kukinta-aika osuu kevääseen tai alkukesään. Kukka kestää tuoreena kuukauden.

Kasvatus

Hankin *Paphiopedilum bellatulum*in kukkivana keskikesällä vuonna 2007. Kukinnan jälkeisenä vuonna se kasvatti uuden lehtiruusuksen, mutta pitkään sain odottaa ensi kukintaa luonani. Se onnistui vihdoin tänä vuonna. Kasvi oli aluksi viileähköissä ikkunalaatuaolosuhteissa muiden venuksenkengien joukossa suhteellisen vähällä huomiolla. Viime kesänä sain pienen lasikon, jonne sijoitin tämän pikkuorkidean muiden pienikokoisten kasvattieni kanssa. Lisääntynyt ilman kosteus ja lämpö ilmeisesti muuttivat olosuhteita niin, että *P. bellatulum*iin ilmestyi syystalven aikana samanaikaisesti sekä kaksi lehtiruusuksen alkua että nappu. Lasikkoni alla on lämpölevy, joka pitää päivälämmön 26 °C:ssa. Yöksi lämpö kytketty pois päältä, jolloin lämpötila laskee reilusti alle 20 °C:n. Päivänvalon lisäksi kirkas loisteputki huolehtii valaistuksesta, ja tuuletin kierrättää ilmaa 15 minuuttia kerran tunnissa. Kasteluun pyrin käyttämään sadevettä.

Paphiopedilum bellatulum ei ehkä ole venuksenkengistä kaikkien helpoimpia kasvatettavia – niin soma kuin se kukkessaan onkin. Minulla on aiemmin ollut saman sektion lajit *P. concolor* ja *P. niveum*, jotka onnistuivat muutamia kertoja kukittamaan ikkunalaudalla. Sitten sienitauti tu-

hosi ne. Sama kohtalo on vaarana myös *P. bellatulum*illa, sillä kirjallisuuden mukaan sitä pitäisi kasvattaa korkeassa ilman kosteudessa, mutta samalla ilmapöly ja hyvin tuulettuvassa tilassa. Muita viihtymisen edellytyksiä ovat kirkas hajavalo ja vuorokautinen lämmönvaihtelu (5–10 °C).

Talvella parin kolmen kuukauden lepoaika on hyväksi, mikä saadaan kastelua vähentämällä ja viileämmillä olosuhteilla. *P. bellatulum*in juuristo on kuitenkin aina pidettävä jonkin verran kosteana, eikä kasvualustaa saa koskaan päästää kokonaan kuivumaan. Kasvukaudella kastellaan runsaasti ja lannoitetaan, jotta uusi lehtiruusuke pääsee hyvään kasvuun.

*Paphiopedilum bellatulum*ini on peräisin Wössner Orchideen -tarhalta, joka on kuuluu venuksenkengien kasvattaja. Ostosmatkallani tapasin siellä orkideatarhuri **Franz Glanzin**, joka neuvoi vaihtamaan kasvualustan kerran vuodessa. Materiaaliksi hän suosittelee kaarnan ja perliittin seosta. Kasvualusta pitää hänen mukaansa myös kerran vuodessa kalkkita liuoksella, jossa on kolme grammaa kalkkijauhetta yhteen vesilitraan sekoitettuna.

Teksti ja kuvat Tuula Hulkkonen

LÄHTEITÄ JA KIRJALLISUUTTA

- Koopowitz, Harold 2008: Tropical Slipper Orchids – Paphiopedilum and Phragmipedium, Species and Hybrids, Timber Press Inc. Portland, Oregon, USA.
- Uutela, Seppo 2006: Venuksenkengät harrastajan kasveina, Orkidealehti 4–5/2006.
- www.slipperorchids.info/paphdatasheets/brachypetalum/bellatulum/index.html (luettu 4.3.2010).

